

АНАЛІЗ ЗАСТОСУВАННЯ ФІТОПРЕПАРАТІВ ФІРМИ АММА

Кистерна Олеся Сергіївнакандидат ветеринарних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет (м. Суми, Україна)
ORCID: 0000-0003-4010-6101
Lesya_sumy2008@ukr.net**Мусієнко Олексій Володимирович**кандидат ветеринарних наук, доцент
Сумський національний аграрний університет (м. Суми, Україна)
ORCID: 0000-0002-4873-7023
aleksey_musya@ukr.net**Тендітнік Роман Олександрович**магістр 1 курсу ФВМ, спец. «Ветеринарна медицина»
707adventuretime707@gmail.com

У статті наведено результати аналізу ринку фітопрепаратів. Встановлено, що 89 % ветеринарних фітопрепаратів на ринку України для різних видів тварин представлені вітчизняними виробниками, такими як: "O.L.KAR-АгроЗооВет-Сервіс", "Дивопрайд", "Укрзоветпромпочтач", "Природа", "Бровафарма", "Укрветпромпочтач", "Ветпрепарати", "Фарматон", більшість з яких мають протипаразитарне і зігнічне значення та окремі препарати гепатопротекторної дії – «Карсилін», «Бровафарма». Фітопрепарати з лінійкою для лікування і профілактики різних патологій для дрібних тварин представлені: 10 % – російськими виробниками: "Veda" – «Кот Баюн», «Кот Ервін» і «Фітоміни» – фірма «Апісан». Та 1% – це препарати українського виробництва компанії «Амма Лайф Саєнсіз» із індійської сировини, що є виробником фітокомплексів для людей і тварин. Такі як: Стоніл Вет (сечовивідна система), Ревма Вет (опорно-руховий апарат), Лівофер Вет (печінка, травна система), Імуно Вет (імунітет), Карді Вет (серцево-судинна система), Пурісан Вет (протиалергічна дія), Мансі Вет (нервова система), Крумі Вет (виведення гельмінтів), Глюко Вет (контроль глюкози), Фемі Вет (репродуктологія).

Спостереження за станом шпиця після курсу етіотропної терапії лептоспірозу, з хронічними патологіями бронхолегеневої (звуження трахеї) та сечовивідної систем на фоні використання фітопрепаратів «АММА» впродовж п'яти місяців: з ветеринарної лінійки: Стоніл Вет (сечовивідна система), Мансі Вет (нервова система); – Сумишварі – з лінійки для людей, демонструє нормалізацію загального стану пацієнта по виявленим патологіям. А саме: зникли тривалі спазматичні напади кашлю, що інколи проявлялися на фоні психоемоційного навантаження без агресивного і тривалого прояву; зменшилась збудливість нервової системи на різні фактори, що викликали занепокоєння; нормалізувалося сечовиділення та показники сечі, зменшилася кількість і розмір уролітів в сечовому міхурі, що свідчить про ефективність дії фітопрепаратів «АММА»: Стоніл Вет, Мансі Вет, Сумишварі за хронічної бронхолегеневої та сечової патологій. Досягнуте покращення стану даного конкретного пацієнта – шпиця з виявленим патологічним звуженням трахеї на фоні використання комплексу фітопрепаратів фірми «АММА», не може бути класичним прикладом стабілізації стану без проведення хірургічного втручання – стенозування трахеї та досягнута компенсація потребує подальшого спостереження. Даний клінічний випадок на фоні комплексного підходу лікування до пацієнта, якому по певним причинам не могла бути проведена операція, свідчить про можливість застосування подібних схем лікування з метою покращення якості життя та мінімізації загрозливих симптомів з боку бронхолегеневої системи.

Ключові слова: екстракти лікарських рослин, рослинні препарати, ветеринарія.

Скорочення за текстом: БАК – біохімічний аналіз крові. ЗАК – загальний (клінічний) аналіз крові. УЗД – ультразвукова діагностика (сонографія).

DOI <https://doi.org/10.32845/bsnau.vet.2021.2.2>

Вступ. Не дивлячись, що в останні роки зростає інтерес у практикуючих ветеринарних лікарів та науковців до лікування травами і рослинними препаратами, він ще залишається незначний в наслідок формування доказової бази щодо їх ефективності. Так, ряд авторів (Sereda et al., 2012; Palara et al., 2016) називають причини, які перешкоджають застосуванню лікарських рослин у тваринництві, зокрема: відсутність ветеринарних препаратів на основі лікарських рослин вітчизняного виробництва, недостатня сировинна

база, особливо культивованих лікарських рослин, нерозвинута фітотерапія, незручність їх застосування у нативному вигляді в реальних умовах тваринницьких господарств, незацікавленість органів державного та місцевого управління у використанні лікарської продукції в тваринництві.

Але, спостерігаючи за тваринами у природі, ми бачимо їх інтерес до споживання рослин, що сприймається, як «очищення шлунку» або з лікувальною метою. Під час вигулу домашніх тварин, вони можуть вживати

окремі рослини, обираючи їх інтуїтивно. Саме цей факт демонструє, що застосування лікарських засобів рослинного походження може бути використано як окремо, так, частіше, і в комплексі з основним лікуванням. Застосування фітопрепаратів, зазвичай, не передбачає відмову від етіотропної хіміотерапії чи хірургічного лікування, але перебіг хвороб у гострій чи хронічній формі може потребувати додаткової підтримки – очищення організму, нормалізації обмінних процесів, розчинення кристалів солей в сечі, тощо. Завдяки чому комплексний підхід лікування тварин в поєднанні з фітотерапією може бути більш ефективним.

Відновлення організму після лікування та оперативних втручань теж має беззаперечне значення, особливо для патологій з ризиком рецидиву, наприклад, що супроводжуються утворенням конгломератів у жовчному, сечовому міхурі, нирках, тощо.

Також, існують випадки, коли за різного ряду причин (неможливість діагностики, матеріальна спроможність власників тварин, географічне розташування по відношенню до ветеринарних діагностичних центрів, вік тварини), не дають можливості повністю виявити усі нюанси хвороби. Також, наявність змішаного перебігу патології, що призвів, наприклад, до автоімунних процесів, вирішити доволі складно. У зоні ризику залишаються і вікові пацієнти, що в анамнезі мають хвороби, які перейшли в хронічну форму, і потребують геронтологічного підходу та особливого лікування. В такому разі лікарю ветеринарної медицини приходится шукати шляхи і підходи для підтримки організму пацієнта у вже виявленому клінічному статусі (хронічна хвороба нирок, гепатози, atopічні дерматити, астматично-алергічний статус, тощо).

Щодо вибору фітовмісних препаратів не останню роль грає якість сировини, з якої їх виготовляють. Визначення активності діючих речовин рослинного походження, їх вмісність у різних частинах рослин, за різних умов зберігання, екстрагування, екології місцевості, де вони ростуть, є доволі складною процедурою. Враховуючи вищесказане, ми вирішили перевірити дію офіційних фітопрепаратів з використанням продукції фірми «АММА» для дрібних тварин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Становлення сучасної ветеринарної практики і використання лікарських рослин, як пише Присяжнюк В.Я. (Prysjazhnyuk, 2017): “Першими фахівцями лікувальної справи тварин у давні часи були пастухи, скотарі, вівчарі, коновали, а згодом – хірурги-цирульники. Для лікування широко використовували народні засоби рослинного і тваринного походження”. Що стосується професійного використання лікарських рослин у ветеринарії, варто зазначити, що перша ветеринарна школа на території Австро-Угорщини була заснована у Відні Марією Терезією у 1767 році і отримала назву “Інститут військових ковалів”, де також проводили лікування тварин з використанням рослинних засобів.

Сьогодні ветеринарна медицина є досить розвинутою. На жаль, ми можемо констатувати той факт, що сучасний лікар ветеринарної медицини не володіє

достатніми знаннями про можливості використання лікарських рослин у ветеринарній практиці. В Україні написано ряд посібників та підручників для студентів з використання лікарських рослин у ветеринарній медицині (Rabinovich, 1987; Dahno & Dahno, 2012; Malyk et al., 2016). Проте наукових досліджень з доказовою базою щодо цього питання ще недостатньо. Також, встановлено, що в літературних джерелах, не зустрічається аналізу ринку офіційних фітопрепаратів для дрібних тварин. Тому логічним кроком було спочатку провести вивчення походження та арсенал офіційних фітопрепаратів на ринку України з виділенням саме продукції вітчизняного виробництва, які мають специфічний склад і рекомендується саме для різних патологій у дрібних тварин.

Наступним етапом було важливо прослідити, як данні фітопрепарати можуть вплинути на загальний стан та деякі клінічні показники дрібних тварин при лікуванні різних патологій, як окремо, так і в комплексі з етіотропним лікуванням.

Мета досліджень – провести аналіз ринку фітовмісних препаратів, що мають комбіновані фармакологічні ефекти для лікування та профілактики хвороб різних патологій у дрібних тварин. Оцінити клінічний стан собак з хронічними патологіями бронхолегеневої та сечовивідної системи на фоні застосування препаратів фірми «АММА» в режимах комплексного та монолікування.

Матеріали та методи дослідження. Дослідження, спостереження та аналіз клінічного статусу пацієнтів, що отримували препарати фірми «АММА» проводили на кафедрі терапії, фармакології, клінічної діагностики та хімії факультету ветеринарної медицини Сумського національного аграрного університету та на базі ветеринарної клініки «Ветсервіс», м. Суми (договір про співпрацю № 3053, від 08.07.2019 р.). Використовували статистичний та порівняльний методи. Проводили оцінку основних життєвих показників; біохімічні, клінічні, серологічні, рентгено- та, сонографічні методи.

Результати та їх обговорення. Було встановлено, що на сьогоднішній день на ринку України є виробники, які виготовляють фітовмісні лікарські засоби, а саме: «Дивопрайд», «Укрзооветпромпочтач», «Природа», «АгроЗооВет-Сервіс», «Бровафарма», «Укрветпромпочтач» та «Фарматон». Після аналізу вмісту препаратів та прайсів виробників ми систематизували перелік фітовмісних лікарських засобів українського виробництва для тварин (табл. 1).

Як видно з таблиці 1, більшість препаратів представлених на ринку України для тварин є гігієнічного походження (шампуні). Майже всі виробники використовують фітокомпоненти хвойних дерев – випускаючи антипаразитарну мазь «Ям» (засіб проти коростяних кліщів та дерматофітозів), що містить дьоготь та скипідаровмісні препарати «Живиця». Також популярними є препарати з Чемериці, Розторопші плямистої, Гльоду. Широко представлені мазі та креми для обробки вимені з Прополісом (продукти бджільництва), екстрактами Ромашки та Нагідок.

Ветеринарні фітопрепарати українських виробників

1. Україна, м. Київ, «Дивопрайд» www.divopride.com	
№	Фірми-виробники, їх адреси, назви препаратів та форми випуску
1)	Гель Алезан подвійної дії, 100 г
2)	Гель Жокей 3 в 1, 100 г
3)	Гепатопротектор «Дивопрайд»
4)	Кардіопротектор «Дивопрайд»
5)	Косметичний засіб від кліщів «Дивопрайд»
6)	Крем Алезан д/суглобів, 100 г
7)	Нефропротектор «Дивопрайд»
8)	Отіфрі 60 мл
9)	Таблетки від кашлю «Дивопрайд»
2. Україна, м. Київ, «Укрзооветпромстач» http://www.ukrzoovet.com.ua	
1)	Еквідол гель подвійного дії туб, 100 г
2)	Мазь живильна туб, 30 г
3)	Мазь Сановіт, 50 г
4)	Мазь Ям-к, 50 г
5)	Уролік суспензія зоохелс 50мл
3. Україна, м. Харків, «Природа» https://priroda.ua	
1)	Гель для ротової порожнини Природа SaniPet, 15 мл
2)	Краплі Природа Кот Воркот для котів та собак 3 x 10 мл
3)	Лосьйон для вух Природа SaniPet для котів і собак 15 мл
4)	Лосьйон для очей Природа SaniPet для котів і собак 15 мл (30 мл)
5)	Ошейник Природа био ProVET від бліх і кліщів для собак 70 см (35см)
6)	Шампунь Природа Groom для котів та собак с екстрактом прополису 270 мл
7)	Шампунь Природа Groom для котів та собак с екстрактом ромашки 270 мл
8)	Шампунь Природа Барсік для котів анти блошиний 250 мл
9)	Шампунь Природа Лорд для собак анти блошиний 250 мл
10)	Шампунь Природа Люкс для довгошерстих котів 240 мл, для кошенят та цуценят 240 мл
11)	Шампунь Природа Люкс для собак і кішок лікувально-профілактичний 240 мл
12)	Шампунь Природа Люкс для собак та кішок протипаразитарний 240 мл

13)	Шампунь Природа Принц для собак анти блошиний 250 мл
14)	Шампунь Природа Пупси для кошенят та цуценят анти блошиний 250 мл
4. Україна, Вінницька обл., «АгроЗооВет-Сервіс» http://agrookar.com.ua/ru/	
1)	Розчин «Антибородавка» засіб папіломацидний
2)	Дьоготь березовий
3)	Живосепт мазь 100 г
4)	Жокей гель, Жокей гель 3 в 1
5)	Мазь Дбайлива доярочка, 200 г
6)	Мазь Лекомакс (туба) 100 г
7)	Мазь Фунгибак Ям 50 г
8)	Насіння льону
9)	Настойка чемериці
10)	Тимпанол
5. Україна, Київська область, м. Бровари, «Бровафарма» http://brovafarma.com.ua/	
1)	Апіхелс (олія евкаліптова)
2)	Ектосан – пудра
3)	Карсилін (расторопша)
4)	Лінімент бальзамічний по Вишневському
5)	Ніжнодій
6)	Узатимол
7)	Фітосепт мазь для доїння
8)	Фунгіцидно-акарицидна мазь "Ям"
6. Україна, Київська область, м. Бровари, «Укрветпромстач» www.vetsnab.com.ua/ru/	
1)	Мазь «Ям» 50 г
2)	Мазь Вишневського, 50 г
3)	Мазь Живильна, 30 г
4)	Настойка Чемериці, 0,5 л
5)	Тимпанол – К
7. Україна, м. Рівне « Фарматон» http://agrookar.com.ua/product/produktsiya/	
1)	Дермосал-Ц (паста цинково-саліцилова)
2)	Інсектозол з екстрактом рослин
3)	Мазь "Піхтоїн"
4)	Мазь захисна для вимені

Щодо географії виробників фітопрепаратів України встановлено, що 89 % ветеринарних фітопрепаратів України випускають вітчизняні виробники: "O.L.KAR-АгроЗооВет-Сервіс", "Дивопрайд", "Укрзооветпромстач", "Природа", "Бровафарма", "Укрветпромстач", "Ветпрепарати", "Фарматон" та 11 % – препарати російського виробництва, які є популярні для комплексного лікування різних патологій дрібних тварин та представлені фірмами: "Veda" – «Кот Баюн», «Кот Ервін» та «Фітоміни» (https://vetmarket.biz.ua/catalog/dlya_sobak/fitominy_dlya_ukrepleniya_i_vosstanovleniya_sustavov_u_sobak_100_tabl_veda/) та «Стоп-цистит» (<https://zoodom.kiev.ua/tovary-dlya-koshek/vetpreparaty/dlya-pochek-i-mochevogo-puzirya/stop-cistit-suspenziya-dlja-koshek.html>) – фірма «Апісан». Їх дія і склад є комбінованими, мають специфічну дію для певних патологій.

Можна констатувати, що Україна має багату сировинну базу лікарських рослин для виготовлення фітовісних гігі-

єнічних та лікувальних засобів, яку активно розробляють виробники переважно для сільськогосподарських тварин, виробництво яких сконцентровано на Київщині. Втім, вибір фітовісних препаратів для дрібних тварин специфічної дії для різних патологій, представлено переважно російськими виробниками, окрім препаратів фірми «АММА», що використовують індійську рослинну сировину.

З метою вивчення розширення можливостей вибору фітовісних препаратів українського виробництва для дрібних тварин та підвищення ефективності лікуванні різних патологій, що потребують комплексного підходу, ми вирішили перевірити на практиці препарати української компанії «Амма Лайф Саенсіз», що є виробником фітокомплексів для людей і тварин. Виробник сировини зареєстрований у «Генеральній дирекції медичного здоров'я та сімейного благополуччя», Уттаракханд, Індія. Відповідає міжнародним стандартам (<https://amma.ua>).

Спектр вибору препаратів доволі широкий: Стоніл Вет (сечовивідна система), Ревма Вет (опорно-руховий апарат), Лівофер Вет (печінка, травна система), Імуно Вет (імунітет), Карді Вет (серцево-судинна система), Пурісан Вет (протиалергічна дія), Мансі Вет (нервова система), Крумі Вет (для виведення гельмінтів), Глюко Вет (для контролю глюкози), Фемі Вет (для репродуктології) https://amma.ua/wp-content/uploads/mainimg/catalog_vet_amma.pdf.

Вивчивши інструкції та позитивні відгуки про фітопрепарати «АММА», ми застосували їх на практиці для пацієнта – собака породи шпиць, клінічний статус та анамнестичні дані яких дали можливість ввести їх у схему лікування. Дана тварина спостерігаються впродовж всього свого життя в клініці ветеринарної медицини для дрібних тварин «ВетСервіс», м. Суми. Власники тварин були ознайомлені з персональними пропозиціями щодо вибору фітопрепаратів фірми «АММА» згідно індивідуальних показань пацієнтів у комплексному підході на фоні застосування етіотропного лікування лептоспірозу та гіпотиреозу та в подальшому з метою впливу на супутні хронічні патології.

Вивчення дії препаратів «АММА» на прикладі анемізу життя та хвороб пацієнта – вид тварини – собака «Грей» (рис. 1-3), вага – 3,5 кг, порода – шпиць, стать – кобель, некастрований, вік – 9 років, тип нервової діяльності – холерик, планові щеплення були припинені протягом останніх 4 років за рішенням власників, дегельмінтизація проводиться регулярно – «Каніверм», обробка від ектопаразитів присутня. Раціон змішаний: впродовж останніх 2 років отримує корм «Роял Канін» для собак дрібних порід, раціон періодично доповнюється кисломолочним сиром, яйцем, м'ясом нежирних сортів за рішенням власників. В анамнезі хвороби мав токсокароз, бореліоз. Має задишку та періодичний кашель, що діагностується з 2017 року. Впродовж 2020 року почали спостерігатися нетримання сечі, колір і запах був неспе-

цифічний. Жалоби на стан шерсті собаки тривали впродовж останніх п'яти років. Коригування клінічного статусу часто проводилось самостійно власниками тварини без залучення діагностики. Собака отримувала вітамінні комплекси, які значно не покращували якість волосяного покриву. В 2019 році був лабораторно підтверджений гіпотиреоз, який підозрювався раніше, враховуючи клінічний статус. Проводились загальний та біохімічний аналізи крові (20.09.20.), які не виявили суттєвих патологій у внутрішніх органах. Собаці було призначено L-тіроксин в дозі ¼ таблетки 2 рази на добу впродовж місяця з переходом на добове застосування, контроль підвищення гормону Т 4 за бажанням власників було проведено тільки через рік та показав потребу у коригуванні дози L-тироксину.

Останнє звернення власників було з приводу кашля та ядухи в липні 2020 року. При дослідженні було виявлення порушення серцевого ритму, наявність застійного кашлю, що посилювався при хвилюванні. Окрім даних жалоб, від шкіри тварини відчувався неприємний запах. Враховуючи симптоми та відсутність щеплень, було зроблене певне обстеження. Були проведені клінічний та біохімічний аналізи крові (09.08.20), виключено дірофіляріоз за методом Кнотта, відібрана кров на лептоспіроз в РМА, проведено рентгенологічне дослідження грудної порожнини, УЗД нирок. Із діагностики, яку планували, не було проведено кардіограми та УЗД серця, специфічної діагностики на бореліоз, ПЦР на дірофіляріоз, аналіз сечі, УЗД щитоподібної залози. Вподальшому були проведені повторно ЗАК, БХА та перевірено Т 4 (16.09.20) як для контролю стану пацієнта, так і як реакція крові на застосування фітопрепаратів «АММА». На момент звернення (кінець липня 2020 року) було діагностовано: клінічно – дихальна недостатність, спазм дихальних шляхів, кашель, ядуха, температура – 39,2о. Стан шерсті незадовільний (28.07.20.). Рентгенологічно

Рис. 1-3. Анамнестичні дані собаки «Грей»

Рис. 1. Загальний вигляд тварини

Рис. 2. Щеплення протягом життя

Рис. 3. Результати діагностики на лептоспіроз

підтверджено звуження трахеї у грудному відділі, 30.07.20. (рис. 6-7). В РМА – підтверджено лептоспіроз 30.07.20. – L. Interohaemorrhagiae 1:100, враховуючи відсутність щеплень впродовж 4 років та специфічні клінічні ознаки, даний титр антитіл підтверджує лептоспіроз. Загальний стан пацієнта та зміни в аналізах крові були характерні для початку розвитку інфекційного захворювання (табл. 2-3, колонки № 6). ЗАН, БХА – 09.08.20., (табл. 2-3, колонки №6). УЗД нирок – виявлені конгломерати в обох нирках, паренхіма та строма нирок мали чітке розгалуження, 09.08.20. (рис. 9-12).

Аналізуючи дані таблиць 2-3 по біохімічному і клінічному профілю, зміни, що спостерігаються, характерні для інфекційно-запального процесу (лептоспіроз) з подальшим відновленням показників крові після етіотропного лікування та їх стабілізації на фоні застосування комплексу фітопрепаратів фірми «АММА», який призначено з метою корекції виражених порушень з боку бронхо-легеневої та сечовивідної систем.

Пацієнт шпич «Грей» отримав етіотропне лікування щодо лептоспірозу – антибіотик Комбікел LA, та патогенетичне та симптоматичне лікування для зняття симптомів асмаочно-легенево синдрому (Еуфілін, Дексаметазон, Сульфокамокаїн) під час загострення.

На фоні основного медикаментозного лікування стан пацієнта значно покращився, що було видно, як з аналізів крові, так і симптоматично. Клінічно симптоми ядухи та важкого дихання значно зменшилися, що свідчить про беззаперечну потребу виключення перш за все інфекційних патологій, які дають ускладнення на системи організму, особливо на ті органи, які вже могли мати певні патології, що раніше не мали клінічного проявів. Але враховуючи наявність симптомів, що були виявлені в процесі комплексної діагностики до та після етіотропного лікування, було прийнято рішення провести адаптаційний курс застосування препаратів «АММА» для шпича «Грей», що розпочали 16.08.20. по закінченню медикаментозного лікування. Призначили: Стоніл Вет (сечовивідна система), Сумішварі ультра (протиалергічна, антиспазмолітична дії, бронхоабстуктивна дії), Мансі Вет (адаптація нервової системи) курсом від 1 до 3 місяців.

Небезпечним симптомокомплексом з боку дихальної системи, що було підтверджено рентгенологічно (рис. 6-7), є значне звуження трахеї, яке потребувало оперативного втручання – встановлення стенту (рис. 4-6), яке в даному випадку, не відбулося за рішенням власників.

Таблиця 2

Динаміка біохімічних змін аналіза крові усобаки «Грей»

1	Показники крові	Абревіатура	Одиниця виміру	Результати			Референтні значення Собаки
				20.09.19.	09.08.20	16.09.20.	
2	3	4	5	6	7	8	
1.	АСТ (аспартатамінотрансфераза)	Ast	Ед/л	49 *	50	47	11-42
2.	АЛТ (аланінамінотрансфераза)	Alt	Ед/л	60	65	36	9-57
3.	ГГТ (гаммаглутамилтрансфераза)	GGt	Ед/л	0,1	0,7	0,2	1-10
4.	Лужна фосфатаза	Alp	Ед/л	53	231	41	18-70
5.	Білірубін загальний	T bil	ммоль/л	4,1	9,0	3,7	3-13,5
6.	Білірубін прямий	D bil	ммоль/л	0,3	0,9	0,5	0-5,5
7.	Білірубін непрямий		ммоль/л	3,8	8,1	3,2	
8.	Креатинин	Crea	мкмоль/л	63,6	72	62	46-120
9.	Сечовина	Bun	ммоль/л	6,05	11,4	6,01	3,5-9,2
14.	Холестерин загальний	Chol	ммоль/л	4,08	5,8	3,34	2,9-6,5
15.	Білок загальний	TP	г/л	73	74	74	40-73
16.	Альбумін	Alb	г/л	32	29	28	22-39
17.	Глобулін	Gl	г/л	41	45	46	
19.	Глюкоза	Glu	ммоль/л	5,0	3,01	4,76	4,3-7,3
20.	Кальцій	Ca	ммоль/л	2,16	2,21	2,28	3,5-5,5
24.	Натрій	Na	ммоль/л	140	145	143	138-164
25.	Хлорид	Cl	ммоль/л	112	104	112	96-118
26.	Калій	K	ммоль/л	4,80	4,98	4,6	4,3-6,2
<p><i>Підстави для проведення аналізів крові за підозри на лептоспіроз або (та) оцінки реакції організму перед та після етіотропного лікування лептоспірозу (10 діб) на фоні патогенетичної підтримки фітопрепаратами Амма (курс застосування – 1 місяць) та прийому L-тироксину:</i></p>				<p><i>Аналіз стану пацієнта з причини</i></p>			
				<p><i>діагностики на гіпотиреоз</i></p>	<p><i>діагностики на лептоспіроз</i></p>	<p><i>після лікування лептоспірозу, прийому фітопрепаратів Амма; контролю прийому L-тироксину</i></p>	
<p>Опис результату в б/х аналізу крові:</p>	<p><i>* – Сірим фоном відмічено показники, результати яких змінено у порівнянні з референтними значеннями. Зміни показників (колонка 5) – несуттєві, ймовірно, на фоні погрешностей раціону; зміни (колонка № 6), характерні для стану інтоксикації на фоні запального процесу та лептоспірозу; зміни (колонка № 7) в біохімічних показниках не встановлено, показники стабілізовано до референтних значень.</i></p>						

Динаміка загального (клінічного) аналізу крові (ЗАК) собаки «Грей»

Показники крові	Абревіатура	Одиниця виміру	Результат			Референтні значення Собаки	
			20.09.19.	09.08.20	16.09.20.		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Гематокрит	HCT		44,7	39	42,5	37-55
2.	Гемоглобін	HGB	g/l	162	138	152	120-180
3.	Еритроцити	RBC	t/l	6,97	5,63	6,41	5,5-8,5
4.	Середній об'єм еритроцитів	MCV	f l	64,1	69,3	66,3	62-72
5.	Середня концентрація гемоглобіну в еритроцитах	MCHC	g/l	36,2	35,4	35,8	33-73
6.	Середній вміст гемоглобіну в одному еритроциті	MCH	P g	23,2	24,5	23,7	20-25
7.	Ширина розподілу еритроцитів за об'ємом	RDW	%	17,7	14,9	17,9	10-18
8.	Швидкість осідання еритроцитів	ШОЕ	мм/год	5	18 *	4	(0) 7-13
9.	Лейкоцити	WBC	G/l	7,72	19,46	9,13	6-17
10.	Паличкоядерні нейтрофіли	BAND	%	6	10	9	2-6
11.	Сегментоядерні нейтрофіли	NEU	%	60	74	70	60-70
12.	Еозинофіли	EOSIN	%	2	10	1	2-5
13.	Базофіли	BASOF	%	-	16	-	0-1
14.	Моноцити	MONO	%	14	1	8	0-3
15.	Лімфоцити	LYMPH	%	18	10	12	12-30
16.	Тромбоцити	PLT	g/l	673	504	713	170-550
17.	Тромбокрит	PCT	%	0,61	0,47	0,64	0,1-0,5
18.	Середній об'єм тромбоцитів	MPV	f l	9,1	9,2	9,0	7-12
19.	Ширина розподілу тромбоцитів за об'ємом	RDW		9,7	9,3	9,4	10-18
20.	Дірофіляріоз	+/-	+/-	-	-	-	
21.	Мікоплазмоз (гемобартенельоз)	+/-	+/-	-	-	-	
<i>Підстави для проведення аналізів крові за підозри на лептоспіроз та оцінки реакції організму перед та після етіотропного лікування лептоспірозу (10 діб) на фоні патогенетичної підтримки фітопрепаратами Амма (курс 1 місяць) та прийому тироксину</i>				Аналіз стану пацієнта за результатами ЗАК з причини діагностики			
				на гіпотиреоз	на лептоспіроз	лікування лептоспірозу, прийому фітопрепаратів Амма; контролю прийому L-тироксину	
22.	T 3 (вільний)	Пмоль/л		9,07	-	-	Для контролю та корекції дозування прийому L-тироксину
23.	T 4 (загальний)			< 11,71	-	< 13,3	
Опис результатів ЗАК:		* – Сірим фоном відмічено показники, результати яких змінено у порівнянні з референтними значеннями. Зміни показників (колонка 5) – несуттєві, збільшено показник тромбокрити, ймовірно, на фоні гіпоксії тканин внаслідок гіпотиреозу та змін показників в печінці з урахуванням змін АСТ, АЛТ в БАК; зміни (колонка № 6), характерні для стану інтоксикації на фоні запального процесу та лептоспірозу; зміни (колонка № 7) характерні для зменшення проявів запального процесу; збільшення тромбоцитів, ймовірно, характерно для компенсаторних механізмів після перенесеної інфекції, гіпотиреозу та гіпоксії тканин внаслідок звуження трахеї.					

Слід акцентувати, що діагностику і пропозицію щодо оперативного втручання не слід проводити пацієнтам, які в анамнезі не мають щеплення і можуть бути потенційними носіями лептоспірозу та інших інфекцій. Також присутність симптомів хронічного кашлю ще до виявлення звуження трахеї, свідчить про наявність адаптаційного механізму у даного пацієнта, який за відсутності ускладнень з боку інфекційних патологій, стабільності нервової системи, мав відносно задовільний стан та не потребував радикальної допомоги. За таких умов було прийнято рішення призначити «Мансі Вет» один раз на два дні курсом 1,5 місяці з метою адаптування психоемоційного стану собаки, що викликало у шпіца певне

навантаження, яке в подальшому сприяло виникненню ядухи та напади кашлю.

Наступний препарат – «Сомешварі Ультра» розроблений для лікування бронхолегеневих та астматичних синдромів у людей, за сумісним рішенням власників, було прийнято рішення застосувати його в дозі ¼ капсули один раз на добу впродовж місяця та в наступні два місяці – один раз на три доби, як джерело комплексу біологічно активних речовин з метою створення оптимальних дієтологічних умов для підтримки нормального функціонування бронхолегеневої системи внаслідок наявності спазмостичних ознак, що посилювались при психоемоційному навантаженні. А у випадку даного

Рис. 4–7 – рентгенологічні дослідження собаки на предмет звуження трахеї

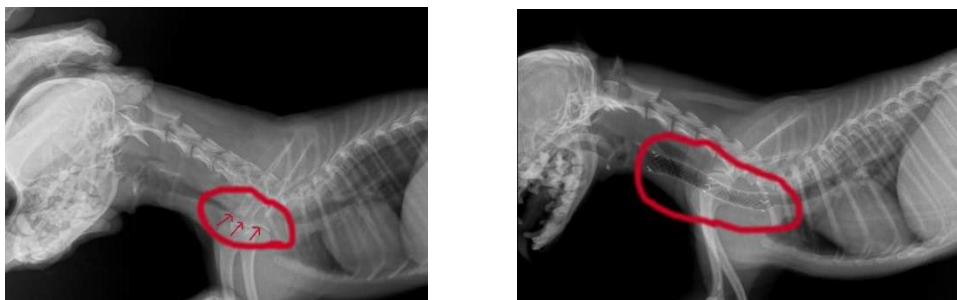

Рис. 4–5 – приклад з Інтернет джерел – «Ендоскопічне стеноування трахеї у собаки, клініка «Фауна-сервіс» <https://fauna-servis.ua/for-holders-history-of-patients/endoskopicheskoe-stentirovanie-trahei-u-sobaki-336>

Рис. 6–7 – пацієнт шпиць «Грей», дослідження виконано 30.07.20.

Рис. 8–11 – ультразвукове дослідження на предмет чужорідних включень в нирках шпиця «Грей», до та після прийому «Стоніл, АММА»

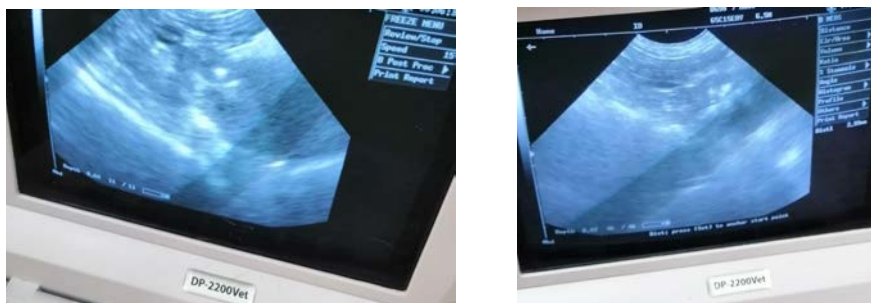

Рис. 8 – 9. Ультразвукове дослідження нирок шпиця «Грей», 07.08.20.

Рис. 9. Ліва нирка: один конгломерат 3,2 мм та ще 4 дрібних

Рис. 10. Права нирка: візуалізовано один конгломерат 4 мм

Рис. 10–11. Ультразвукове дослідження нирок шпиця «Грей», 16.09.20.

Рис. 11. Ліва нирка: один конгломерат 2,7 мм та ще 4 дрібних

Рис. 12. Права нирка: візуалізовано один конгломерат 3,5 мм

пацієнта на фоні звуження трахеї для попередження її колапса. Відомо, що даний препарат застосовують для пацієнтів гуманної медицини при алергічних реакціях, хронічному бронхіті, хронічній обструктивній легеневої хворобі з гострою респіраторною інфекцією нижніх дихальних шляхів, алергічному нежиті, астмі, інфекціях верхніх дихальних шляхів, палінні.

В результаті виявлення солей та конгломератів солей (рис. 8-11) було призначено «Стоніл Вет» один раз на два дні курсом 3 місці з метою уролітичної, спазмолітичної та протизапальної дії на сечовивідну систему. Після прийому препарату вже впродовж місяця було виявлено значне зменшення солей в порожнині сечового міхура і подовжено подальше лікування за для уролітичної дії.

Як видно з результатів повторних УЗД вже після місяця застосування препарату «Стоніл» спостерігалось зменшення кількості і розміру конгломератів в сечовому міхурі собаки, стабілізовано діурез, фізичні та хімічні параметри сечі прийшли в норму. Було прийнято рішення про подальше використання курсу препаратів «Стоніл». Подальше спостереження за станом тварини впродовж півроку після останньої УЗД з боку сечовивідної системи не виявило симптомів.

Висновки.

1. Встановлено, що 89 % ветеринарних фітопрепаратів на ринку України для різних видів тварин представлені вітчизняними виробниками, такими як: "O.L.KAR-АгроЗооВет-Сервіс", "Дивопрайд", "Укрзоветпромпоча", "Природа", "Бровафарма", "Укрветпромпоча", "Ветпрепарати", "Фарматон", більшість з яких мають протипаразитарне і гігієнічне значення та окремі препарати гепатопротекторної дії.

2. Фітопрепарати з лінійкою для лікування і профілактики різних патологій для дрібних тварин представлені: 10 % – російськими виробниками: "Veda" – «Кот Баюн», «Кот Ервін» і «Фітоміні» – фірма «Апісан». Та 1% – це препарати українського виробництва компанії «Амма Лайф Саенсіс» із індійської сировини, що є виробником фітокомплексів для людей і тварин. Такі як: Стоніл Вет (сечовивідна система), Ревма Вет (опорно-руховий апарат), Лівофер Вет (печінка, травна система), Імуно Вет (імунітет), Карді Вет (серцево-судинна система), Пурісан

Вет (протиалергічна дія), Мансі Вет (нервова система), Крумі Вет (виведення гельмінтів), Глюко Вет (контроль глюкози), Фемі Вет (репродуктологія).

3. Спостереження за станом шпиця після курсу етіотропної терапії лептоспірозу, з хронічними патологіями бронхолегеневої (звуження трахеї) та сечовивідної систем (уролітаз) на фоні використання фітопрепаратів «АММА» впродовж п'яти місяців: з ветеринарної лінійки: Стоніл Вет (сечовивідна система), Мансі Вет (нервова система);– Сумишварі – з лінійки для людей, демонструє нормалізацію загального стану пацієнта по виявленим патологіям. А саме: зникли тривалі спазматичні напади кашлю, що інколи проявлялися на фоні психоемоційного навантаження без агресивного і тривалого прояву; зменшилась збудливість нервової системи на різні фактори, що викликали занепокоєння; нормалізувалося сечовиділення та показники сечі, зменшилася кількість і розмір уролітів в сечовому міхурі, що свідчить про ефективність дії фітопрепаратів «АММА»: Стоніл Вет, Мансі Вет, Сумишварі за хронічної бронхолегеневої та сечової патологій.

4. Досягнуте покращення стану конкретного пацієнта – шпиця з виявленим звуженням трахеї на фоні використання комплексу фітопрепаратів фірми «АММА», не може бути класичним прикладом стабілізації стану без проведення хірургічного втручання – стенозування трахеї та досягнута компенсація потребує подальшого спостереження. Даний клінічний випадок на фоні комплексного підходу лікування до пацієнта, якому по певним причинам не могла бути проведена операція, свідчить про можливість застосування подібних схем лікування з метою покращення якості життя та мінімізації загрозливих симптомів з боку бронхолегеневої системи.

Подяка. Висловлюємо подяку колективу ветеринарної клініки «Ветсервіс», м. Суми за участь у проведенні окремих діагностичних досліджень та представникам фірми «АММА» Наталі Лисенко за надані консультації.

Перспективи подальших досліджень. З метою подальшого дослідження впливу на організм дрібних тварин фітопрепаратів фірми «АММА» планується їх вивчення за інших патологій різних систем, як в комплексному лікуванні, так і в монорежимі.

References

1. Hontova, T. M., Haponenko, V. P., Mala, O. S., Mashtaler, V. V. (2020). Vykorystannia fitopreparativ u likuvanni sechokamianoї khvoroby dribnykh domashnykh tvaryn [The use of phytopreparations in the treatment of urolithiasis in small pets]. *Teoretychni ta praktychni aspekty doslidzhennia likarskykh roslyn : materialy IV Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf., m. Kharkiv, 26-27 lystop. 2020 r. [Theoretical and practical aspects of the study of medicinal plants: materials IV International scientific-practical internet-conf., Kharkiv, November 26-27. 2020].* NFaU. Kharkiv, 154–155. [in Ukrainian].
2. Kovalchuk, K.V., Rublenko, S.V. (2019). Kompleksna terapiia za sechokamianoї khvoroby u sobak dribnykh porid [Combination therapy for urolithiasis in small breed dogs]. *Aktualni problemy veterynarnoi medytsyny: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. 21 lystopada 2019 r. [Actual problems of veterinary medicine: materials of the international scientific-practical conference. November 21, 2019].* BNAU. Bila Tserkva, 167. [in Ukrainian].
3. Kysterna, O. S., Manzhарova, M. O. (2018). Neohrafiia vyrobnykiv fitopreparativ aptek Ukrainy ta yikh farmakolohichni efekty [Geography of producers of phytopreparations of pharmacies of Ukraine and their pharmacological effects]. *Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii vykladachiv, aspirantiv ta studentiv Sumskoho NAU (17 20 kvitnia 2018 r.) [Proceedings of the scientific-practical conference of teachers, graduate students and students of Sumy NAU (April 17-20, 2018)].* Sumy, 332. [in Ukrainian].
4. Kysterna, O. S., Pohorila, M. M., Kursenko, O. M. (2018). Analiz fitovmisnykh veterynarnykh preparativ ukrainskoho vyrobnytstva [Analysis of phyto-containing veterinary drugs of Ukrainian production]. *Materialy naukovo-praktychnoi*

konferentsii vykladachiv, aspirantiv ta studentiv Sumskoho NAU (17 20 kvitnia 2018 r.) [Proceedings of the scientific-practical conference of teachers, graduate students and students of Sumy NAU (April 17-20, 2018)]. Sumy, 333. [in Ukrainian].

5. Kysterna, O. S., Pylypets Yu. O. (2019). Analiz mozhlyvosti vykorystannia likarskoi roslynnoi syrovyny Sumshchyny na prykladi okremykh veterynarnykh fitopreparativ [Analysis of the possibilities of using medicinal plant raw materials of Sumy region on the example of some veterinary phytopreparations]. *Materialy naukovykh konferentsii vykladachiv, aspirantiv ta studentiv Sumskoho NAU (17 20 kvitnia 2019 r.)* [Proceedings of the scientific-practical conference of teachers, graduate students and students of Sumy NAU (April 17-20, 2019)]. Sumy, 199. [in Ukrainian].

6. Salamon, I., & Hrytsyna, M. (2019). Veterinary Medicine and the Use of Medicinal Plants. *Scientific Messenger of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies. Series: Veterinary sciences*, 21(94), 121–126. doi: 10.32718/nvlvet9422 [in Ukrainian].

7. Sambukova, T.V. [i dr.]. (2017). Perspektivy ispol'zovaniya fitopreparatov v sovremennoj farmakologii [Prospects for the use of phytopreparations in modern pharmacology]. *Obzory po klinich. farmakol. i lek. Terapii* [Reviews on clinics pharmacol. and lek. Therapies]. 2. [in Russian]. DOI: 10.17816/RCF15256-63

8. Sereda, A.V., Glushchenko, L.A., & Gryshuk, A.V. (2012). Perspektivy vykorystannja likars'kyh roslyn i fitopreparativ u tvarynnyctvi. *Veterynarna medycyna Ukrainy*, 11, 40–41. http://nbuv.gov.ua/UJRN/vetm_2012_11_15. [in Ukrainian].

9. Tenditnyk, R.O. (2020). Ohliad liniiky fitopreparativ kompanii «AMMA LAIF SALENSIŽ» dlia dribnykh tvaryn [Review of the line of phytopreparations of the AMMA LIFE SCIENCES company for small animals]. *Materialy Vseukrainskoi naukovoï konferentsii studentiv ta aspirantiv, prysviachenoï Mizhnarodnomu dniu studenta – (16-20 lystopada 2020 r.)* [Proceedings of the All-Ukrainian Scientific Conference of Students and Postgraduates, dedicated to the International Student Day – (November 16-20, 2020)]. Sumy, 247. [in Ukrainian].

10. Veretennykova, V.S., Varfolomeeva, K.V., Buzmakova, N.A., Boiko, T.V. (2019). Fitopreparaty i fitoterapiya v veterinarii [Phytotherapy and phytotherapy in veterinary]. *Omskiy gosudarstvennyy agrarnyy universitet im. P.A. Stolypina, Omsk Vestnik Omskogo GAU* [Omsk State Agrarian University. P.A. Stolypin, Omsk Bulletin of Omsk GAU]. 3 (35), 37–45. [in Russian].

11. Xiaofei Shang, Cuixiang Taob, Xiaolou Miao, Dongsheng Wang, Tangmukec Dawac, Yu Wang, Yaoguang Yan-ga, Hu Pan. (2012) Ethno-veterinary survey of medicinal plants in Ruoergai region, Sichuan province, China. *Journal of Ethnopharmacology*, 142. 2, 390–400.

12. Фітопрепарати фірми «AMMA» (<https://vetland.com.ua/brands/vet-preparati/amma>).

Olesia Kysterna, Sumy National Agrarian University (Sumy, Ukraine)

Musiienko Oleksiy, Sumy National Agrarian University (Sumy, Ukraine)

Tenditnik Roman, Sumy National Agrarian University (Sumy, Ukraine)

Analysis of application of plants preparations of «Amma» company

The article presents the results of the analysis of the phytooperative market. It is established that 89% of veterinary phytopreparations on the market of Ukraine for different species of animals are represented by domestic producers, such as: "OLKAR-AgroZooVet-Service", "Divopride", "Ukrzovetprompostach", "Nature", "Brovapharma", "Ukrvetprompostach", "Vetpreparaty", "Pharmaton", most of which have antiparasitic and hygienic value and separate preparations of hepatoprotective action "Carsilin", "Brovapharma". Phytopreparations with a line for treatment and prevention of various pathologies for small animals are presented: 10% by the Russian producers: "Veda" – "Kot Bayun", "Kot Ervin" and "Phytomini" – firm "Apisan". And 1% are drugs of Ukrainian production of the company "Amma Life Sciences" from Indian raw materials, which is a manufacturer of phytocomplexes for humans and animals. Such as: Stonil Vet (urinary system), Rheumat Vet (musculoskeletal system), Livofer Vet (liver, digestive system), Immuno Vet (immunity), Cardi Vet (cardiovascular system), Purisan Vet (antiallergic effect), Muncie Vet (nervous system), Krumi Vet (helminth excretion), Gluco Vet (glucose control), Femi Vet (reproductive medicine).

Observation of the Spitz after a course of etiotropic therapy of leptospirosis, with chronic pathologies of the bronchopulmonary (narrowing of the trachea) and urinary systems on the background of the use of phytopreparations "AMMA" for five months: from the veterinary line: Stonil Vet, urinary system – Sumishvari from the line for people, demonstrates the normalization of the general condition of the patient for the identified pathologies. Namely: long-lasting spasmodic attacks of cough, which sometimes manifested against the background of psycho-emotional stress without aggressive and prolonged manifestation, disappeared; decreased excitability of the nervous system to various factors of concern; normalized urination and urine output, decreased the number and size of uroliths in the bladder, which indicates the effectiveness of phytopreparations "AMMA": Stonil Vet, Mansi Vet, Sumyshvari for chronic bronchopulmonary and urinary pathologies.

The achieved improvement of the condition of this particular Spitz patient with revealed pathological narrowing of the trachea against the background of the use of phytopreparations by «AMMA» cannot be a classic example of stabilization without surgery – tracheal stenting and the achieved compensation requires further observation. This clinical case against the background of a comprehensive approach to treatment of a patient who for some reason could not undergo surgery, suggests the possibility of using such treatment regimens to improve quality of life and minimize threatening symptoms of the bronchopulmonary system.

Key words: extracts of medicinal plants, herbal preparations, veterinary medicine.